

Képtelenek centenáriuma

PÁVA ADORJÁN

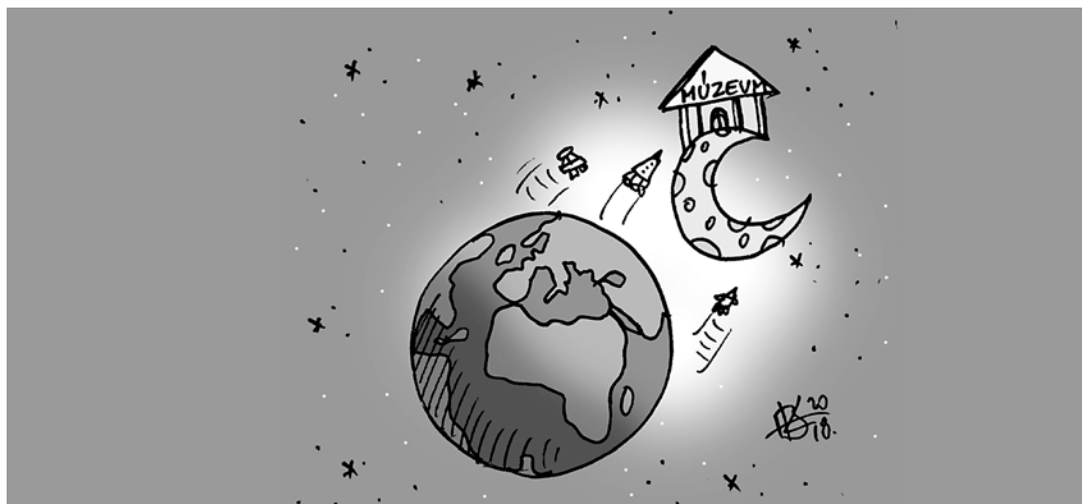
Egyes elemzők szerint aggasztó, hogy a románok mintegy felének semmit nem jelent a „nagy egység” centenáriuma, miközben mások ennél is rosszabb eredményre számítottak. A kultúrafejlesztés 2017-es barométere nevű, a 100 éves évfordulóra összpontosító országos felmérés készítői ugyanakkor egyetértettek abban, hogy a történelmi tudat, a nemzeti önazonosság megkopása miatt nem csak a hétköznapi emberek hibáztathatók.

A Művelődés-kutató és Felnőttoktató Országos Intézet által a tavalyi év végén készített közvélemény-kutatás – amelynek következtetéseit hétfőn ismertették – arra világít rá, hogy a romániaiak többségének egyszerűen semmilyen véleménye nincs a centenáriumról, miközben az elmúlt években a megkérdoztetek csupán 6 százaléka vett részt rendszeresen nemzeti ünnepeken. A felmérést készítő – igen csak élesen fogalmazó – kutatók szerint mindez arról tanúskodik, hogy a románokban kihalófélben van a történelmi narratívára épülő nemzettudat, románságuk pedig egy hovatarozást tanúsító „kitűzövé” csökkenésesedett, amely mögött nincs valós identitás, csupán egy „felmutatható igazolványként” szolgál. Mert „igazi románnak lenni azt jelenti, hogy úgy élj, mint aki szíven viseli országá sorsát”.

A felmérés eredményeit elemző szakértők természetesen erőteljesen kiemelték az állami intézmények felelősségét a polgá-

ri nevelésben tapasztalható súlyos hiányosságok miatt, ugyanakkor felróták a centenáriumra hangoló országos kampányok elmaradását is. Emellett arra szőlították fel a döntéshozókat, hogy bármennyire is lehangolóan fest, a társadalom valós képéből kiindulva próbáljanak nemzettudat-felrázó stratégiákat kidolgozni. Ennek a valós képnek szerves része, hogy – mint a felmérésből kiderül – a romániaiak 65 százaléka elsősorban a településük közösségével azonosul, másodsorban a megyével (51), és csak harmadsorban az ország közösségével (40), míg 6–7 százalékuk vallja magát elsősorban európainak. A kutatók szerint ezek sokatmondó adatok, amelyek a helyi értékek „virágzását” tükrözik. Ez a tendencia pedig az erdélyi magyarság számára is kedvező fejlemény, hiszen a lokálpatriotizmus, a szülőföldhöz való ragaszkodás az egyik legfontosabb megtartó erőnk. Ebben, úgy látszik, a nagy többség egyetért velünk – azok többsége, akiket családjuk, otthonuk, szülőfalujuk, -városuk sikeresen visszatart az idegenbe szakadástól, az emigrálástól. Mert az biztos, hogy az itthon kínlódókat-boldogulókat nem Románia, a kormány, a parlament, a politikusok, a megaberuházások, a dübörgő országprojektek bírják maradásra.

A vissza a gyökerekhez gondolkodásmód országos térnyerése sajnos manapság nem egyfajta társadalmi érettség megnyilvánulása, hanem ösztönös önvédelmi reakció, de ettől függetlenül meggyőző hivatkozási alapként szolgálhat a decentralizációs és örendelkezési törekvések számára. Amelyek a már említett valós képnek szintén szerves, egy normális országban megkerülhetetlen részei.

Tanügyi csillagállások és arroganciák

KISS JUDIT

Valljuk be, olykor hajmeresztő tud lenni az a pökhendiség, arrogancia és nemtörődömség, amivel tanügyminisztereink viszonyulnak az oktatás egészéhez, kiváltképp annak húzóó-halasztódó, sokszor, sokféleképpen elképzelt, de gyakorlatba még mindig nem ültetett reformjához. Kell ugyanis enyhén szelva némi hányavetiség ahhoz, hogy valaki, aki történetesen nemrég fél esztendeig birtokolta a miniszteri bársonyszéket, kijelentse: „mi, az állam azért akadályoztuk meg az oktatás bizonyos reformjait, mert így kényelmesebb volt számunkra”. Emígy nyilvánult meg tegnap az állam szerepkörét a sajátjával összemészó Liviu Pop, aki januárban adta át a stafétabotot szintén PSD-s és szintén nem túl szakavatottnak tűnő utódjának, Valentin Popának. (Jut eszünk-

be: talán tévesen, de nem kisebb személyiségnek, mint XIV. Lajos francia királynak tulajdonítják a nagyképp kijelentést, miszerint „az állam én vagyok”). Ha még emlékszünk, a sok-sok levitézett tárcavezető közül Liviu Pop volt az, aki nem kevésbé pökhendi módon azt nyilatkozta tavaly: ha még hat évig miniszter maradhat, tízes osztályzatúra tornáztatja fel a most még csak hetesre vizsgázó tanügyet. (Az exminiszter persze nem tűnt el végleg a süllyesztőben, jelenleg a szenátus oktatásügyi szakbizottságának elnöke). Ha a realitás talaján maradva belegendolunk a jelenlegi állapotokba, eltűnődhethünk azon: a jövőbeli történések science fiction-szerű ködébe vész, hogy mikor és miként valósul meg a valódi reform. Persze tudjuk, hogy a dolog soha nem egyszerű, se nem egyszerűsíthető: az oktatás egészének reformját nem lehet csak úgy uk-mukfukk csekély negyedszázad alatt végrehajtani, jóval több idő kell ahhoz, és persze a csillagok rendkívül ritka, lehetőleg minden tekintetben kedvező állása. Meg-

lehetősen fárasztó lenne felsorolni, hogy 1990 óta hány minisztert fogyasztott el a rendszer, hány meg hány reform- és módosítástervezet látott napvilágot, majd került a süllyesztőbe, hány hamvába holt elképzelés született. De a nap mint nap az iskolában görnyedő diáknak, a katedrál álló pedagógusnak és az oktatás rákfenéit a bőren érző szülőnek nem is kell belelátania az érdeklábirintusokba és háttérmozgásokba. Elég, ha érzékeli: az elmúlt években-évtizedekben sokat nem változott érdemben a tanügy, nem lett könnyebb az iskolatáska, nem lett kevesebb a biflálandó információmennyiség, még mindig nem születtek korszerű tankönyvek, nem lett magasabb színvonalú a pedagógusképzés. És továbbra is szélsőben vesznek az irányt külföld felé a frissen végzetek és a fiatalok, akik szinte mindvégig utáltak iskolába járni. Kényelem, arrogancia, csillagállás ide vagy oda, ezen kéne változtatni végre, tisztelt döntéshozók, bársonyszékben üldögélők, levitézlett és eljövendő miniszter hölgyek és urak.

Románia és Irán

Hogyan viselkedik majd Románia az Amerika–Irán vitában? A kérdés első látásra értelmetlennek tűnik. Romániának nincsenek nagy törekvései a Közel-Keleten és már az Iránnal kialakítható kereskedelmi kapcsolat sem annyira csábító lehetőség, mint az előző évszázad nyolcadik és kilencedik évtizedében volt. A szankcióknak a 2015-ben megkötött megállapodás nyomán történt feloldása lehetőség lehetett volna a megszakadt kereskedelmi kapcsolatok újrakötésére, de ez több ok miatt nem valósult meg.

Az első lépéseket már 2015-ben megtette Bogdan Aurescu külügyminiszter, aki az ENSZ Közgyűlése alkalmával találkozott kollégájával, Mohammad Dzsavad Zariffal és azt javasolta, hogy indítsák újra „a Vegyes Gazdasági Bizottság tevékenységét, ami előkészítené a teret az együttműködés kibővítéséhez, az Iránnal szembeni szank-

ciók felszámolásának ütemében”, a hivatalos közlemény szerint. 2016 márciusában az új külügyminiszter, Lazăr Comănescu átvette a stafétabotot és Teheránba látogatott, ugyanazon év novemberében pedig Mohammad Dzsavad Zarif érkezett Bukarestre az iráni Kereskedelmi Kamara több képviselője és üzletemberek kíséretében. Voltaképpen ez az utolsó jelentős összejövetel, a román diplomácia a geopolitikai kontextus erejénél fogva lassan-lassan egyre tartózkodóbbá válva egy olyan országgal szemben, mely aktív szerepet vállalt Bassár al-Aszad oldalán Szíriában.

A kétoldalú kapcsolatok helyzete két év után sem haladt semmit sem előre. Sokatmondó az a figyelmeztetés, melyet a külügyminisztérium pont két nappal ezelőtt tett közzé a honlapján: „A Külügyminisztérium azt tanácsolja a román állampolgároknak, hogy kerüljék a nem elengedhetetlenül fontos utazásokat az Iráni Iszlám Köztársaságba, tekintettel az ezen állam területén meglévő potenciális koc-

kázati és bizonytalansági forrásokra”. Márpedig egy ilyenfajta figyelmeztetés politikai állásfoglalást jelent. Nem üzletelhetsz egy ilyen módon jellemzett országgal. Románia a kezdeti tapogatózások ellenére végül úgy döntött, hogy távol tartja magát. Igaz, hogy Iránnal kapcsolatosan már a négy évtizeddel ezelőtti adukkal sem rendelkezik. Mindenesetre jól tette, hogy félreállt, hiszen most a vesztesek táborában lenne.

A kontextus körvonalazása után térjünk vissza a kérdésre. Miként kellene viselkednie Romániának? Egyelőre az egyetlen megszólalt hivatalosság a Szenátus elnöke, Călin Popescu Tăriceanu volt, aki teljes mértékben a francia–német álláspontot karolta fel: „Bízom abban, hogy Irán, az EU tagállamai és a Közös Tervben résztvevő államok továbbra is támogatni fogják az elfogadott többoldalú megállapodást, mellyel szavatolható, hogy Irán nem fejleszt katonai nukleáris programot”. Ugyanebben az üzenetben még kijelentette: „A jövőbeli fejleményekre vonatkozó né-

mi aggodalommal és nyugtalansággal olvastam a hírt, hogy Donald Trump amerikai elnök f. é. május 8-án bejelentette az AEÁ egyoldalú kivonulását az iráni nukleáris programra vonatkozó megállapodásból” (Facebook). Tekintettel arra, hogy a Szenátus elnökének nincs különösebb hatásköre a külpolitikában, üzenete nem helyettesítheti a többi releváns szereplő hiányát. De feltehetőleg, hogy legalábbis Klaus Johannis egyetért majd vele. Az egyetlen kérdés az, hogy a PSD nem próbálja-e majd ezúttal is az inkább Amerika-párti és Izrael-párti irányban elmozdítani a mérleg nyelvét, bár a jelenlegi körülmények között ezt sokkal nehezebben tehetné meg, hiszen a külügyminiszter a Călin Popescu Tăriceanu által vezetett párt egyik harcosa. Lehet, hogy a Szenátus elnöke éppen azért akart elsőként megszólalni ebben a témában, hogy diszkrécióra kényszerítse a partnereit. Azt azért el kell mondanunk, hogy Jeruzsálem Izrael osztatlan fővá-

rosaként való elismerése és a nukleáris technológia témájára vonatkozó megállapodás nem azonos természetű ügyek, még akkor sem, ha mindkettőnek Izrael áll a középpontjában. Szimbolikus dimenziója révén Jeruzsálem témája bárki számára érthető, sőt, azt mondhatnánk, hogy állásfoglalásra készíthető, míg az Iránnal kötött megállapodás kizárólag a nukleáris nagyhatalmak „hatáskörébe” tartozó. A 2015-ös megállapodás célja megakadályozni Irán urándúsítási tevékenységét, szigorúan a helyi körülményekhez és a betartás ellenőrzésével kapcsolatos technikai képességekhez kötődve. Következésképpen Bukarest hallgatása (az említett kivételtől eltekintve) ma senkit sem lep meg, mely nemcsak a román diplomácia szokásos hangvételének tűnik, de a legjobb politikának is a belpolitikai nézetkülönbségek elkerülésére.

HORAŢIU PEPINE

A cikket az Eurocom-Romániai sajtófőigyelő fordította magyarra